

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ (TOD)

22.08.2020 TARİHİNDE GİRESUN'DA MEYDANA GELEN SEL FELAKETİYLE İLGİLİ TEKNİK RAPOR

1. GİRİŞ

Türkiye Ormancılar Derneği Merkez Yönetim Kurulunun 24.08.2020 Tarih ve 60.2 sayılı kararı ile TOD Giresun Temsilci Orman Yüksek Mühendisi Vural Aktaş ve TOD Üyesi Orman Yüksek Mühendisi Ali Kemal Günaydın sel bölgesinde incelemelerde bulunmaları ve konu ile ilgili teknik rapor düzenlemeleri için görevlendirilmişlerdir.

Mahallinde yapılan inceleme, görüşme ve tespitler sonucu bu rapor düzenlenmiştir.

2. İNCELEME

2.1. Giresun İli ve İlçelerinde 22.08.2020 günü meydana gelen sel felaketine neden olan yağış miktarı Meteoroloji Genel Müdürlüğü ölçümlerine göre; 24 saatte Giresun Şehir merkezine 48,2 mm, yüksek rakımlı yerleşim bölgelerinde 100 mm' den fazla olarak ölçülmüştür. Bölgede ölçülen en yüksek yağışlar Yağlıdere'de 136,2 mm, Çanakçı da 120,6 mm, Dereli Kümbet Yaylasında 53,3 mm'dir ölçülmüştür. Bu da yağışların değişik dere havzalarına farklı miktarlarda yağdığını göstermektedir. Bu yağışlar ortalama değerler olup, günün farklı saatlerinde aşırı derecede arttığı ve azaldığı kaydedilmiştir.

2.2. Giresun İlinde sel felaketinin yaşandığı Batlama, Aksu, Yağlıdere ve Harşit Derelerinin su toplanma havzalarında incelemeler yapılmıştır. Bu derelerin havzalarında çok dik yamaçlı (Yamaç meyilleri ortalama %80-90) irili ufaklı çok sayıda yan derelerin olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Bu havzalarda en çok 600-700 m. rakımlara kadar olması gereken fındık tarımının zaman içinde ormanlarda yapılan açma, yerleşme ve tahribatlar sonucu 1000-1200 m. rakımlara kadar çıktığı görülmüştür.

Bu fındık bahçeleri tesis edilirken dik yamaçlarda her hangi bir teraslama işleminin yapılmadığı, aşırı yağışlarda süratle yüzeysel akışa geçen yağmur sularını drene ederek yan derelere aktaracak drenaj ve derivasyon hendeklerinin olmadığı görülmüştür.

Ayrıca fındık bahçelerinin imarı işlemlerinde çıkarılan dal ve sürgünlerin arazideki çukurluklara, ya da dere içlerine taşınarak yığıldığı, bu artıkların diğer rusubatla birlikte yağmur suları ile sürüklenerek menfezleri tıkadığı tespit edilmiştir.

2.4. Yöredeki devlet ormanlarının, sel ve taşkınlara sebep olacak aşırı yağış durumu dikkate alınarak çoğunlukla muhafaza ormanı olarak planlanması gerekirken üretim ağırlıklı olarak planlandığı, yıl içerisindeki üretim tertiplerini karşılayabilmek içinde muhafaza ormanı olarak ayrılan sahalarda da bilahare plan değişiklikleri yapılmaktadır.

Bilindiği üzere son yıllarda Türkiye genelinde odun üretiminin 2-2,5 misli artırılmıştır. Bu artışın yansımaları yörede meydana gelen sel felaketi etkisinin artmasında açık bir şekilde görülmüştür.

Devlet ormanlarında yapılan aşırı odun üretimi nedeniyle ormanların kapallılık dereceleri düşürülmüş, bu da ormanların su tutma kapasitesini azaltmış ve özellikle yağın yağmur sularının ağaç tepeleri yerine doğrudan toprağa şiddetli bir şekilde düşmesine yol açmıştır.

Bu durum da suyun hem toprak erozyonuna hem de yüksek oranda yüzeysel akışa geçmesine neden olmuştur.

- 2.5. Son yıllarda söz konusu sel dereleri üzerinde çok sayıda HES (Hidroelektrik Santrali) inşa edilmiştir. Giresun genelinde 38 adet faal ve 7 adet de inşaatı devam eden HES olduğu bilinmektedir.

Bu HES'lerin yapımına izin verilirken düzenlenen ÇED (Çevre Etkileşim Değerleri) raporlarının yeterli bilimsel verilere dayanmadığı, bu raporların bağımsız uzmanlarca hazırlanmadığı, HES'lerin yapımına karşı çıkan yöre halkının itirazlarının dikkate alınmadığı anlaşılmıştır.

HES'lerin inşası ve bu HES'ler için açılan ulaşım yolları ile üretilen enerjinin enterkonnekte sisteme aktarılması için yapılan enerji nakil hatlarının geçtiği orman alanlarındaki ağaçların kesilmesi ile orman alanlarının daraltıldığı ve tahrip edildiği, bu inşaatlardan çıkan hafriyat, moloz, ağaç kök ve dallarının yamaçlardan aşağı atıldığı, bunların dere yataklarında birikerek sel durumunda sularla sürüklenip menfez ve köprülerin tıkanmasına ve taşkınlarla yerleşim alanlarının zarar görmesine sebep olduğu anlaşılmıştır.

- 2.6. Dereli İlçesi-Aksu Çayı, Yağlıdere İlçesi-Yağlıdere Çayı ve Doğan kent İlçesi ise Harşit Çayının kenarlarında yapılaşmıştır. Dar vadilerde kurulan bu ilçeler, arsa üretebilmek amacıyla içinden akan dereleri ıslah çalışması adı altında taş duvarlar ve beton perdelerle kanala alarak aktif su yatakları daraltılmıştır. Ortaya çıkan eski aktif su yataklarındaki arazilerde, bir kısmı kaçak ve bir kısmı da yerel yönetimlerce yapılan imar planları ile yapılaşmaya izin verilmiştir. Bu alanlarda yapılan çok katlı binalarla rant elde edildiği anlaşılmaktadır. Bu eski aktif dere yataklarına bazı kamu binalarının da yapılmış olduğu görülmüştür. Kaçak binalar, zaman zaman çıkarılan imar afları ile yasallaştırılmış, bunun da kaçak yapılaşmayı teşvik ettiği aşikardır.

Sel felaketinde yıkılan 17 adet ve hasar gören 369 adet binanın bu eski aktif dere yataklarında olduğu görülmüştür. AFAD tarafından hasar tespit çalışmaları devam etmektedir. Peyderpey dere yataklarındaki diğer riskli binaların da yıkımı için kararlar verilip sahiplerine tebliğ edildiği, bu binaların boşaltılmasının istendiğine incelememiz sırasında tanık olunmuştur.

2.7. Yörede, gerek Karayolları Genel Müdürlüğü ve gerekse yerel yönetimlerce yapılan yeni yol inşaatları ve eski yolların genişletilmesi ile güzergâh ıslahı çalışmaları sırasında yer yer yine orman alanları tahrip edilmektedir. Dik yamaçlara sahip bu yol güzergâhlarında yüksekliği yer yer 15-20 m.' ye ulaşan şevler olduğu, bu şevlerin heyelanlarla akmasını önlemek için metrelerce uzunluğunda ve yüksekliğinde istinat duvarları inşa edildiği görülmüştür. Bu yol inşaatları sırasında çıkan hafriyatın dere yataklarına atılması nedeniyle dere yataklarının daraltılmış olduğu görülmüştür.

Bu yolları kesen yan dereler üzerinde inşa edilen menfez ve köprü gibi sanat yapılarının bu havzalar için yapılması gereken debuşe (suyun geçtiği kesit) hesaplarının doğru yapılmadığı kanaatine varılmıştır. Bu inşaatlardaki mühendislik ve inşaat hataları nedeniyle taşınan rusubat menfezlerin ve köprülerin tıkanmasına, bir kısmının yıkılmasına, bir kısmının da hasar görmesine sebep olmuştur. Bunun da sel ve taşkın felaketinde mal ve can kayıplarını arttırdığı anlaşılmıştır.

Tirebolu- Doğankent karayolunda sel sularının tahribatı ile çöken menfeze bir jandarma aracı düşerek 5 asker ile bir iş makinası operatörü sel sularına kapılarak şehit olmuşlardır. Bu menfezin altının oyulduğu, her an yıkılıp bir kazaya neden olacağını gören bir Giresun İl Genel Meclis üyesi bu durumu yazılı olarak bildirmesine rağmen herhangi bir önlem alınmadığı öğrenilmiştir.

2.8. Dereli, Yağlıdere ve Doğankent İlçelerinde meydana gelen sel felaketinde; 5'i asker 11 kişi hayatını kaybetmiş, sel sonrası kayıp olan 4 kişiyi arama çalışmalarına ise devam edilmektedir. Hasar tespit çalışmaları devam ettiğinden, yıkılan bina ve hasar gören binalar ile daha sonra yıkımına karar verilen binalar ve vatandaşların uğradığı maddi zararların net miktarları ancak bu çalışmalar sonucunda ortaya çıkacaktır.

3. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Sel bölgesinde ulaşabildiğimiz yerlerde yaptığımız görüşme, inceleme ve tespitlerimiz sonucu aşağıdaki değerlendirmeler yapılmıştır.

Doğa dinamik olup, sürekli bir değişim içindedir. Doğanın değişimi kendi iç dengeleri ile uzun sürelerde gerçekleşmektedir. Ancak son 30-40 senede sanayileşme ve rant elde etme nedeniyle doğada yapılan bilimden uzak olumsuz müdahaleler sonucu doğal denge, insanlar ve diğer canlılar aleyhine süratle bozulmuştur. İklim değişikliği, sıcaklık ve yağış değişimleri ile kendisini göstermektedir. Bu nedenle zaman zaman meydana gelen aşırı sağanak yağışlar heyelan, taşkın ve sel felaketlerine neden olmaktadır.

Bu doğa katliamları ve tahribatları devam ettikçe, kentlerimiz rantsal yapılaşmaları sonucu beton ve asfalt ekonomisine teslim edildikçe, bu taşkın ve sel felaketleri bundan sonra da yaşanacaktır. Tespitlerimize göre Giresun'da yaşanan felaketin suçlusu sadece aşırı yağışlar değildir; asıl suçlu bilimsel yaklaşımlara aykırı bir şekilde gerçekleşen yanlış arazi kullanımındır. "Doğa bir gün gelir kendisinden alınanı geri alır" sözünün canlı ve acı bir tecrübesi olmuştur.

Giresun'da 22.08.2020 Tarihinde yaşanan bu acı tecrübe bir afete dönüşerek can ve mal kayıplarına neden olmuştur.

3.1. Bu felaketin nedenleri incelendiğinde;

- 3.1.1. Rant uğruna hemen hemen tüm dereler üzerinde yapılan HES'ler, çıkan pasa ve hafriyat ile bitki artıklarının dere yataklarına doldurulması,
- 3.1.2. Fındık tarımının ormanlar aleyhine kontrolsüz yapılması ve genişlemesi,
- 3.1.3. Yerleşim alanlarının daraltılan aktif dere yataklarında ve hemen kenarlarında inşa edilmesi, bu rantsal yapılaşmanın yanlış imar planları ve affedilen kaçak yapıların dere yataklarında yoğunlaşması, bunlara göz yumulması,
- 3.1.4. Yol inşaatlarında meydana çıkan dik şevler ve yol yapımı sırasındaki hafriyatların dere yataklarına dökülmesi, menfez ve köprülerin yapımındaki mühendislik ve inşaat hataları, bu yolların asfalt veya betonla kaplanması, dik ve çok meyilli yamaçlarda yüzeysel su akışını engelleyecek her hangi bir uygulamanın olmayışı,
- 3.1.5. Ormanların aşırı derecede tahribi, devlet ormanlarında yapılan planlamanın üretim ağırlıklı olması, yeterli miktarda muhafaza ormanı ayrılmayışı,
- 3.1.6. Ayrıca iklim değişikliği ile yağışların düzensizleşmesi gibi daha birçok nedenlerle bu sel felaketi kaçınılmaz olmuştur.

Sel felaketinde en çok tahribat Dereli İlçesinde olmuştur. Burada Aksu ana deresinin Akkaya Köyü havzasından gelen yan kolu üzerinde ilçe girişindeki menfezin gelen rüsubatla tıkanması sonucu taşan sel sularının getirdiği taş, kaya, toprak, ağaç kökleri ve dalları şehir içindeki binaların, yolların yıkılması ve tahribine neden olmuştur. Çok sayıda işyeri ve konutlar sel suları altında kalmıştır.

3.2. Bu tip felaketlerin bundan sonra da yaşanabileceği dikkate alınarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

- 3.2.1. Söz konusu su havzalarının, havza bazında yapılacak entegre planlamalarla ıslahı gerekmektedir. Alınacak önlemlerin vatandaşlara, ekonomik ve teknik gücü yeterli olmayan yerel yönetimlere bırakılmayacağı, bu havzaların ıslahı için alınacak önlemlerin merkezi yönetimce tahsis edilecek kaynaklarla, bilime ve tekniğe uygun planlamalarla yapılabileceği öngörülmektedir.
- 3.2.2. Kentleşmenin ve yerleşimin aktif dere yataklarından uzak sağlam zeminlerde yapılması, dere yataklarındaki riskli binaların sahipleri mağdur edilmeden yıkılması, dere yataklarının doğal mecralarının korunması gereklidir.
- 3.2.3. Orta ve Doğu Karadeniz genelinde HES yapılmasına son verilmeli, mevcut HES'lerin incelenerek riskli görülenler durdurulmalı ya da HES'in tahrip ettiği doğal alanlar onarılmalıdır.
- 3.2.4. Maden ve taş ocakları ile bu havzalarda inşa edilmesi düşünülen HES vd. tüm işler için düzenlenecek ÇED raporlarının tarafsız uzman kişilerce yapılması ve kamu tarafından denetlenmesi zorunlu olmalıdır.
- 3.2.5. Yamaç arazilerde yapılacak yolların viyadük ve tünel ağırlıklı projelendirilmesi ve inşası, çıkan hafriyatın dere yataklarına atılmaması, sanat yapılarının iklim değişikliği de göz önünde bulundurularak heyelan, sel gibi doğal afetler ile dere havzalarının periyodik su durumlarına ait hesapların iyi ve doğru yapılması, mevcut sanat yapılarının yeniden incelenerek tekniğine uygun olmayanlarının ıslah edilmesi gereklidir.
- 3.2.6. Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesindeki devlet ormanlarının amenajman ve uygulama planları yeniden değerlendirilmeli, muhafaza ormanlarının sayısı ve alanlarının arttırılması ve bu muhafaza ormanlarında üretim yapılmaması gereklidir.

KAMUOYUNA SAYGI İLE DUYURULUR. 10.09.2020

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

Tuna Cad. No:5/8 Kızılay ANKARA (www.ormancilardernegi.org)